Розгляд питання щодо можливості прийняття нормативно-правового акта, яким регламентовано розмір (частку) видатків на забезпечення доступності під час розроблення проектної документації

(звіт щодо виконання заходу 12.2 Плану заходів з безбар'єрності)

Чинна нормативно-правова база

Забезпечення фізичної доступності об'єктів будівництва для маломобільних груп населення (МГН) є обов'язковою вимогою чинного законодавства України та регулюється, зокрема, такими нормативно-правовими актами і нормативними документами:

- Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»;
- Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»;
- ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

Зазначені акти встановлюють обов'язковість урахування потреб МГН на всіх етапах проєктування та будівництва, а також визначають конкретні технічні та планувальні рішення, необхідні для забезпечення доступності.

Проблематика

Аналіз чинної нормативної бази виявив такі аспекти:

У законодавстві відсутній окремий механізм визначення фіксованої мінімальної частки коштів у загальній вартості проєкту, яка має бути спрямована виключно на реалізацію елементів доступності.

Водночас запровадження такого механізму у вигляді встановлення відсоткової частки видатків не є універсальним або обґрунтованим інструментом, оскільки обсяг і вартість заходів з доступності суттєво залежать від:

- функціонального призначення об'єкта;
- його містобудівних та конструктивних характеристик;
- стадії нового будівництва чи реконструкції;
- кількості та типів рішень, передбачених ДБН.

Таким чином, фіксація єдиного відсотка видатків може призвести як до необґрунтованого завищення вартості, так і до формального виконання вимог, що суперечить цілям інклюзивного проєктування.

Європейський та міжнародний досвід

Аналіз практик держав — членів ЄС та міжнародних стандартів свідчить, що питання фінансування доступності не вирішується шляхом встановлення обов'язкових фіксованих відсотків у вартості проєкту.

Зокрема:

У Німеччині, Данії, Швеції вимоги щодо безбар'єрності інтегровані безпосередньо в будівельні норми та стандарти, а фінансування таких рішень розглядається як невід'ємна складова загального бюджету проєкту.

Європейський стандарт EN 17210:2021 передбачає, що витрати на забезпечення доступності мають враховуватися на етапі техніко-економічного обґрунтування, у складі загальних проєктних витрат, а не виділятися окремим рядком або нормативною часткою.

Зазначений стандарт застосовується у взаємозв'язку з:

- CEN/TR 17621, який містить технічні специфікації для визначення проєктних рішень та їх вартості;
- CEN/TR 17622, який стосується оцінки відповідності.

У Великій Британії в межах Building Regulations Part M та Equality Act 2010 фінансування заходів з доступності є обов'язковою умовою відповідності проєкту вимогам законодавства, але не регламентується через встановлення конкретної частки коштів.

Отже, міжнародна практика ґрунтується на принципі інтеграції вимог доступності у проєктні рішення, а не на їх нормативному відокремленні у фінансовому вимірі.

Оцінка можливості прийняття нормативно-правового акта в Україні

В Україні питання забезпечення доступності для МГН уже врегульоване на стадії розроблення проєктної документації через систему обов'язкових будівельних норм. Ключовим документом є ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд», який встановлює комплексні, детальні та обов'язкові вимоги до проєктування.

Виконання цих вимог об'єктивно формує відповідну частку видатків у складі загальної кошторисної вартості проєкту, що визначається проєктними рішеннями та їх техніко-економічним обґрунтуванням. Таким чином:

- фінансування заходів з доступності є інтегрованим елементом загальної вартості будівництва;

- виділення окремої нормативно встановленої частки коштів не є необхідним для забезпечення виконання вимог доступності;
- запровадження додаткового нормативно-правового акта може створити ризики дублювання регулювання та невідповідності гнучкому проєктному підходу.

Висновок

З урахуванням чинної нормативно-правової бази України та аналізу європейського і міжнародного досвіду, розроблення окремого нормативно-правового акта, який би встановлював розмір або частку видатків на забезпечення доступності під час розроблення проєктної документації, не є доцільним.

Чинний підхід, за яким вимоги з безбар'єрності інтегровані у будівельні норми та реалізуються через проєктні рішення і кошторисну документацію, відповідає кращим міжнародним практикам та забезпечує належний рівень доступності без запровадження надмірного регулювання.